

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 37 (66266)
2000 йил 14 сентябрь, пайшанба

Сотувда эркин нархда

Биз янги ўқув йилини катта таъналар билан бошладик. Август кенгашининг ялпи йиғилиши август фестивалига, шунингдек мустақиллик байрамига уланиб кетди. Бу тадбирнинг ўтган йиллардаги байрамлардан фарқи шу бўлдики, халқ таълими мутасадди-

миз. Масалан, яқинда Россиянинг Тверь шаҳрида бўлиб ўтган миллий кураш бўйича жаҳон чемпионатида спорт мактабининг 8-синф ўқувчиси Ҳикмат Куртов жаҳон чемпиони бўлиб қайтди. Қорақўлдаги 1-ихтисослашган мактаб интернатининг ўқувчилари Умиджон Раҳмонов ва Зулфиддин Камоловлар математикларнинг жаҳон олимпиадасида учинчи ўринни эгаллаб, бронза медалини қўлга киритдилар. Ижодкор ўқувчиларимиз эса «Тонг юл-

дузи» газетаси саҳифаларида ўз мактаби ва шеърлари билан қатнашмоқдалар. Шу сабабли ҳам ушбу газетанинг ҳар бир сонини мунтазам кузатиб борар эканман, «Тонг юлдузи»га обунани бундан-да кўпайтириш ва ўқувчиларни янада жалб қилиш керак, деб ўйлайман. Чунки матбуот фарзандларимизнинг маънавий баркамол бўлишида катта роль ўйнайди. Яқинда Андижон вилояти Халқ таълими бошқармаси бошлиғи Муҳиддин Мирзаевнинг «Мен андижонлик ҳар ўн ўқувчининг биттаси «Тонг юлдузи»га обуна бўлишига интиламан ва бунинг уддасидан чиқиш учун ҳаракат қиламан. Чунки газета ўқиган бола чин маънода ўқимишлидир!», - деган жумлаларидан жуда таъсирландим. Ҳақиқатдан ҳам, биз катталар фарзандларимизнинг газета ўқишларини талаб қилишимиз лозим. Шундагина фарзандларимиз тафаккур гулшанидан баҳраманд бўладилар.

Бухоро вилояти Халқ таълими бошқармаси бошлиғи МУХТОРОВ Салим Фуломовичнинг сўзларини Муҳаррама ПИРМАТОВА ёзиб олди.

ISIQLOB FARZANDI

Mening ismimni Chori bobom yurtboshimizga havas qilib Islomjon deb qo'yganlar. Mustaqillikning 9 yillik bayramini bir olam quvonchlar bilan nishonlab, 2-sentyabr kuni 1-sinfga qadam qo'ydim. Niyatim O'zbekistonimizga munosib farzand bo'lish. Vatanni yurakdan ardoqlash, elga xizmat qilish uchun kuchli bilimga ega bo'lishimiz kerak.

Islomjon CHORIYEV,
Qashqadaryo viloyati, Usmon Yusupov tumanidagi 4-maktabning 1-sinf o'quvchisi.

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИ ШУБОРАКИ!

Юртимизда турли байрамлар кўп. Шу қаторда биз учун энг ардоқли ва қадрли бўлган мустақиллик байрами жуда-ям ўзгачадир. Мустақиллик куни кириб келиши билан мактабларда, коллежларда, ўқув юртларида ўқишлар бошланиб кетади.

Мактабимизда янги ўқув йилига бағишлаб тадбир ўтказдик. Тадбирда 9-“А” ва 9-“Б” синф ўқувчилари биринчи синфга чиққан ўқувчиларни табрикладилар. Устозларимиз ҳам ўз навбатида барчамизни байрам билан қутлаб, бизга ўқишларимизда омад тиладилар.

Ахрор АҲМЕДОВ,
Собир Раҳимов туманидаги 11-мактабнинг 9-синф ўқувчиси.

ЎЗИМИЗГА ҲИСОБ БЕРАЙЛИК

Қишлоқда тонг отди. Қишлоқ кишилари қуёшдан эрта уйғонишади. Мен ҳам ҳар тонг “Ассалом кутлуғ тонг, ассалом бобо қуёш”, - деб уйғонаман.

Мана, таътил ҳам тугаб, жонажон мактабимиз бизни ўз кучоғига олди. Айни кунларда ўз-ўзимга “Таътилни қўнгилдагидек ўтказдимми?”, - деган савол бердим.

Ҳа, таътил мен хоҳлагандек ўтди. Укам Ўткир билан бирга дала ишларини қилдик. Полиз экинларига қарадик. Буғдойларни йиғиштириб олдик. Чорва моллари боқдик. Бу сўзларим айрим тенгдошларимга галати туюлиши мумкин. Тўғри, ҳар бир меҳнат машаққатли, бироқ унинг кети албатта лаззатли бўлади.

Бу юмушлардан ортиб Шаҳодат Мўминова раҳбарлигидаги тикувчилик тўғарагига ҳам қатнадим. Тўғарақда миллий либослар тикиб, уларга безак беришни ўргандик. Янги ўқув йили учун ўзимга, опамга, онамга мактаб формасини ҳам тикдик.

Укам Ўткирнинг эса йигирмата товуғи бор эди. Шулардан учтаси курка бўлди ва ўн еттита жўжа очди. У жўжаларини яхшилаб боқиб, янги ўқув йили учун китобдафтар сотиб олди.

Биз бу ишимиз билан оиламизга, ота-онамизга озгина фойдамиз текканидан хурсанд бўлдик. Истардимки, барча тенгдошларим қилаётган ишлари юзасидан ўз-ўзига ҳисоб бериб турсалар.

Мўътабар ЖУМАЕВА,
Навоий вилояти, Қизилтепа туманидаги 37-лицей-интернатининг 9-синф ўқувчиси.

Сентябрь ҳосил йиғим-теримга бой бўлган кунлар.

Биз қишлоқда яшаганимиз учун ҳар йили пахта йиғим-терим даври энг масъулиятли дамлар эканлигини биламиз. Мактабимиз ёнгинасида пахтазор бор. Танаффус пайтида оппоқ бўлиб очилган пахтазорни кўриб қувондим. Дарсдан кейин лўппи-лўппи бўлиб турган пахталарни тергим келди.

Зумрад опа билан пахта даласига бориб, этак тутиб, пахта теришга аҳд қилдим.

Бизни дала бошида бригадир амаки кутиб олдилар. Мени эса “ёрдамчи ўғлим” деб эркаладилар. Кенг далада, басма-басига ишлаётган опа-сингилларни меҳнат қилишгаётганини кўриб, мен ҳам пахта теримига тушдим. Қатор оралаб пахталарни терар эканман, аввалига роса қизиқдим. Соат сайин зерикиб, пахта териш машаққатли иш эканлигини англадим. Зумрад опам

бўлсалар, бугун ёрдамчи бор деб, хурсанд эдилар. Мендан худди пахтакор чиқаётгандек қувонар эдилар. Афсус 4-5 соат ичида атиги 5 килограмм пахта терибман, ҳолос. Шунинг учун дангасаман деб ҳам қўйдим. Чунки ўқишда ва ишда чаққон бўлиш меҳнатсевар деб ном олишнинг энг қулай йўли экан-да. Хуллас, пахта йиғим-теримида ҳақиқий меҳнатсеварлар аниқланадиган палла экан. Мен эса меҳнатсевар бўлиш учун кўп куч тўплай олишимга имкон яратаман, деб ўзимга-ўзим ваъда бердим.

Достон ЙИГИТАЛИЕВ,
Фарғона вилояти,
Учкўприк туманидаги
9-ўрта мактабнинг
2-синф ўқувчиси.

БУГАНИНИНГ НУСОҶИ

Ҳалиги саволимни киноя тарзида қабул қилишмасин. Лекин тан олмоқ лозим: бизнинг шарофатли давримизда ҳам кўпгина савобли ишлар қилинмоқда. Мисол учун жонажон Ўзбекистонимиз пойтахти Тошкент шаҳрини олайлик. Мустақиллик йиллари ичида пойтахтимиз таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. Шаҳар янада кўркамлашиб, обод бўлиб бормоқда.

Ёки, Гулистон шаҳрини олай-

лик. Вилоятнинг аввалги ҳокими уни ҳақиқий гулистонга айлантириб юборган. Ҳа, отасига балли!

Бу каби мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Лекин, очигини айтишимиз шарт: азал-азалдан лиммо-лим зилол сувлари оқиб ётган ариқларимиз аянчли аҳволда чиқиндилар манбаига айланиб қолди. Бу эса экологик томондан зарарли. Биз ариқ қаздириш ўрнига борларини ҳам эҳтиётлай олмаёмиз.

Кутубхоналарнинг аҳволи эса ҳаминқадар... Кўпчилиги тижорат дўконларига айлантирилган. Фаолиятдагиларида эса керакли китоблар йўқ ҳисоби. Айниқса, лотин алифбосидаги китоблар!.. Гапим тўғрими? Ростини айтиш керак-да!

ХОПТИРА БУЛИНМАЙДИ

Бизда ҳам Навоий раҳнамолик қилган "Ҳолисия" уйларига ўхшаш гўшалар мавжуд. Улар давлат таъминотида бўлиб, «Меҳрибонлик уйлари» деб аталади.

Сиз Меҳрибонлик уйига ҳеч борганмисиз? Шундай, ҳол-аҳвол сўрагани ёки болалар билан танишгани? Йўқми? Мен эса у ерда кўп маротаба бўлганман. Қандай қилиб дейсизми? Чунки мен ёз мавсумларидан бирида Кўқон шаҳридаги "Навбахор" аталмиш болалар дам олиш масканида уларга тарбиячилик қилганман. Афсуски, эндиликда аввалги дам олиш масканининг номигина қолган, ҳолос. Худудининг тенг ярми янги 33-мактаб қурилишига ажратиб берилди. Қолган қисмида эса "Ёш ўлкашунослар" маркази ташкил этилди. Ҳозирги кунда бу марказ ҳам ўз фаолиятини худди дам олиш маскани каби тақа-тақ тўхтатган. Ана сизга болалар дам олиш масканининг аянчли "тақдир"и! Ўша мактаб ёки марказ учун бошқа ер қуриб кетганмиди? Қандай дам олиш маскани эди-я... Лекин, хотирани бўлиб бўлмайди! Болалар билан ўтган кунларим ҳеч қачон ёдимдан чиқмайди.

КАДРОНЛАРИНИ ЯЎҚЛАБ...

Ўша - "Навбахор"да ишлаб юрган пайтларимда 12-болалар Меҳрибонлик уйи худудида таъмирлаш ишлари олиб борилаётганлиги сабабли унинг тарбияланувчиларини бизга юборишган эди. Биз уларни

Мозийдан лавҳа

"У саройда бош вазир бўлиб, кўпгина халқпарварлик сиёсатини амалга оширишга уринди... Шаҳарларни обод қилдирди, ариқлар қаздирди, кутубхоналар қурдирди..."

Мен бу жумлани қайси китобдан олдим, биласизми? Бу сатрлар кимга бағишланган?

Топдингизми? Шаҳар берасизми? Майли, шаҳарсиз ҳам айтавераман: юқоридаги жумла сиз учун билим манбаи бўлган адабиёт дарслигидан олинган. У - буюк бобокалонимиз Мир Алишер Навоий ҳазратлари ҳақида. У киши ҳаттоки етим-есирлар учун "Ҳолисия" сағирлар уйи қурилишига ҳам раҳнамолик қилган эканлар. Мазкур мурувват гўшаси давлат ва саҳоватпеша кишилар томонидан моддий таъминланишда бўлган.

Биз ҳам ҳазрат Навоийдек, ўша оқибатли инсонлардек иш юргатаёмизми? Биз уларга муносибмизми?

меҳр билан бағримизга олдик. Шунинг учун ҳам мен уларни йўқлаб бориб тураман.

Э, улар билан қадрдон бўлиб кетганмиз! Бугун ҳам улардан бирров хабар олай деб кирдим. Менинг яқинларим - Собит, Андрей, Наташа, Муҳаммаджон, Ренатлар...

либ қолишларининг асосий сабаби нимада?

- Оиладаги носозлик ва тарбиявий муҳитнинг чатоқлиги.

- Тушунмадим?

-Ичкиликбозлик ва гиёҳвандлик ҳар бир оилага путур етказди. Баъзида кўча-куйда кўзлари қизариб,

Улар 45 нафар эди. Ҳозирда улар бу ердан мустақил ҳаёт сари йўл олишган. Лекин, баъзиларининг укалари шу ерда тарбияланишади. Мен улардан ҳол-аҳвол сўраб, опа-акалари ҳақида маълумот олиб тураман.

БОЛАЛАРИНИНГ "ОЙИ-ЖОНИ"СИ

Ҳадиси Шарифда: "Савобли ишни ҳар ким ҳар куни қилиши керак", деган ибратли ибора бор. Мен эса бу ерга аҳён-аҳёнда келиб тураман. Лекин, бу масканининг раҳбари ҳақиқий одамжонли ва болажонли! Исмлари ҳам ишларига мос - Раҳбарой опа! Аниқроғи - Раҳбарой Мирзаева.

Сиз Меҳрибонлик уйи "ойижони"си Хлебушкина ая ҳақида эшитганмисиз? Президентимиз Ислоҳ Абдуғаниевич ҳам у кишини она қаторида кўриб, ҳурмат қилар эдилар. Эй, дунёга бир келиб-кетди-да бу Ҳазрати Аёл! Бағри тўла меҳр эди... Раҳбарой опа ҳам худди шу кишига ўхшайдилар. Болалардан жонларини ҳам аямайдилар. "Болам, болам, жон болам" деб яшайдилар!

ҲАР БИРИ - ЎЗЛАЧА ОЛАМ

-дейди Раҳбарой опа ўйчан. - Ҳар бир даврнинг ўзига хос болалари бўлар экан. Мана, сиз тарбиячилик қилган даврдаги болалар бироз ўйинқароқ бўлишган. Буларнинг укалари эса бошқача олам! Улар билимли бўлиш саодат калити эканлигини яхши тушунишади. Илмга чанқоқ.

- Раҳбарой опа, шундай ақли ва тиришқоқ болаларнинг бу ерга ке-

мас-алас юрган одам таҳлидидаги кимсаларни кўрсам шу беғуноҳ болажонларим кўз олдимдан ўтади. Дилим ғашланади. Бу номақбул кўринишлар кириб борган хонадонда фаровонлик ҳам, саломатлик ҳам бўлмайди. Шунинг учун ҳам давлатимиз қонун йўли билан бундай шахсларни ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум этади. Чунки инсоний қиёфасини йўқотганлар болаларнинг келажагини таъминлай олмайдилар.

АБДУВАҲОБ ДОМЛАНИНГ БОЛАЛАРИ

- Лекин жуда пайтида келдингизда! - дейди Раҳбарой опа суҳбатимиз мавзуини ўзгартириб.

-Яқинда Меҳрибонлик уйимиз ўзининг 80 йиллик тантанасини ўтказди! Унда чет элда билим олаётган собиқ тарбияланувчиларимиз ҳам қатнашишади.

- Йўғ-э?

- Ҳа, рост, биласизми, ушбу гўшада қандай улуғ инсонлар тарбия топишган?

- Айтинг-чи.

- Энг аввал уларнинг пушти-паноҳи бўлган Абдуваҳоб домла Ибодиевни эслаб ўтайин. У ушбу масканининг ташкилланишида беқиёс хизмат кўрсатган. 1917-1920 йилларда шароитнинг оғирлигидан чўчимай етим болалар уйини очган.

- Худди Ҳазрат Навоийга ўхшаба?

- Ҳа-да.

- У кишининг кўлида кимлар вояга етган? - дейман сабрсизлик билан.

- Ҳаммамизга таниқли бастакор Сулаймон Юдаков, Давлат муко-

фоти соҳибаси, Ўзбекистон халқ артисти Розияхоним Каримова, санъатшунослик номзоди Карима Аминбоева, ҳассос шоир Усмон Носир, зукко адибимиз Абдулла Қаҳҳор... Улар кўпчиликни ташкил этади.

- Эҳ-ҳе, тупроғига сажда қилса арзигулик муқаддас жой экан-ку бу ер! Ўзим ҳам ўйловдим-а, нега доим бу маскан мени ўзига тортаверади, деб!

- Ҳа, шундай. Мўътабар ер бу. Биласизми Собиржон, мен ҳали Абдуваҳоб домла Ибодиев номларини бежиз тилга олганим йўқ. Сабаби бор.

- Хўш?

- 1992 йили Кўқон шаҳар ҳокимлиги домланинг муборак номларини шаҳримиз кўчаларидан бирига бериш, 12 -Меҳрибонлик уйини у кишининг номлари билан аташ тўғрисида қарор қабул қилган эди. Лекин, қарор қоғозда қолиб кетди...

- Эзгуликнинг кечи йўқ. Ажабмаски, 80 йиллик тантана муносабати билан қарор ўз тасдиғини топса! - дейман у кишига таскин бериб.

УЧРАШУВ ҚАНДИ ЯҚИН!

Раҳбарой опа билан хайрлашар эканман, эски қадрдонларим билан учрашув дақиқалари яқинлигидан хурсанд бўлиб кетдим! Ахир улар ҳам бўлажак тантанада иштирок этишади-да! Эҳ-ҳе, уларни қанчалик соғинганимни билсангиз эди! Шунинг учун ҳам Раҳбарой опанинг тантанада қатнашиш ҳақидаги таклифидан бошим осмонга етди!

Дийдорлашиш қандай яхши! Шундай меҳрибон "ойижон"лари чақиршиса, улар албатта келишади, тўғрими?

Саҳоват маскани бўлган Меҳрибонлик уйидан чиқар эканман, бу ерда яқин кунларда болалар учун катта байрам бўлишини кўз олдимга келтириб, жилмайиб кўйдим.

Собир ЖАББОР

ДУНЁ БОЛАЛАР ФУТОУЗИДА

Пойтахтимизнинг "Республика рассомчилик коллежи"да 6 кун давомида "Осиё мактаблари ҳаёти" кўргазмаси бўлиб ўтди. Унда япониялик меҳмон Наоя Иноуэнинг тасвирга туширган фотосуратлари намойиш этилди.

Кўргазма давомида мен Наоя Иноуэдан нима учун айнан болалар ҳаётини суратга туширгансиз, деб сўраганимда улар шундай жавоб бердилар:

-Мен оддий ўқитувчиман. Менинг бу кўргазмадан мақсадим, ўқувчиларнинг қизиқишларини, уларнинг ҳаётини ўз

студентларимга яқиндан таништириш эди. Шу қаторда мен Осиёнинг 22 давлатини кезиб чиқиб, кўп инсонлар билан танишиб олдим.

-Жаноб, бу сизнинг Ўзбекистонга илк ташрифингизми?

-Йўқ, мен Ўзбекистонда аввал ҳам бўлганман. Бу сафарим эса иккинчиси. Менинг кўргазмаларим намойиш этилар экан, жуда кўп томошабинлар ташриф буюришди. Айниқса, ёшларни кўриб жуда хурсанд бўлдим. Мен томошабинларнинг тасвирга олган суратларим ҳақидаги фикрларини эшитар эканман, бундан кейин ҳам ўз ижодимни нафақат Тошкентда, балки Ўзбекистоннинг бошқа вилоятларида намойиш этишимни режалаштирдим.

-Наоя Иноуэ жаноблари, биринчи тасвирга ту-

ширган суратингизни эслай оласизми?

-Ҳа, кечагидай ёдимда. Мен Ҳиндистоннинг Деҳли шаҳрига борганимда 80 ёшли қария 60 ёшида фарзандидан ажралиб, ўзининг пулларига мактаб очганини айтиб берган эди. Ана шу ўқитувчининг болаларга дарс ўтаётганини олган суратим менинг илк ижодимдир. Менинг бунга қизиқшимни сабаби шуки, Японияда бундай ўз пулига мактаб очадиган инсонлар йўқ десам ҳам адашмайман...

-Ўзбекистонга ташриф буюришингизда сизга ким кўмаклашиб турди?

-Менга кўмаклашган инсонлар кўп. Улардан "Ўзбекистон Республикаси бадий академияси", "Соғлом авлод учун" халқаро хайрия жамғармаси ҳамда "Халқ таълими вазирлиги". Бундан ташқари мени кўлаб-қувватлаб турган асосан Япония Ташқи Ишлар Вазирлиги.

Кўргазма ёпилиши куни Наоя Иноуэ Республика Рассомчилар коллежининг Президенти Турсунали Кўзиев ҳамда ушбу коллежнинг маънавият ва маърифат ишлари бўйича директор ўринбосари Хусан Рашидовичга ўз фотосуратлари жамланган китобини тақдим этди. Шу ўринда коллеж ўқувчилари ўз қўллари билан ишлаган намуналарни япониялик меҳмонга тақдим этдилар.

НИГОРА тайёрлади.

Оналар ёзди

МИЛИЦИЯМ ПОСБОНИМ

**Ҳақиқатдан сўзлайсиз,
Эл тинчлигин кўзлайсиз.
Халқим суюнчи сизлар,
Ватан таянчи сизлар.
Милициям - посбоним,
Мард юракли ўғлоним.**

**Тунларингиз бедордир,
Ҳавфу-хатар бисёрдир.
Ташвишли ҳар онингиз,
Қалқон ширин жонингиз.
Милициям - посбоним,
Мард юракли ўғлоним.**

**Ойдин бўлсин йўлингиз,
Ғам кўрмасин дилингиз.
Омад сизга ёр бўлсин,
Оллоҳ мададор бўлсин.
Милициям - посбоним,
Мард юракли ўғлоним.**

*Хосият ИСАЕВА,
Самарқанд вилояти,
Иштихон тумани,
Йўлгонтёпа қишлоғи.*

Бир бор экан, бир йўқ экан. Бир қишлоқда сочсоқоли сап-сарик чавандоз киши бор экан. Унга ёшлигидан ўртоқлари маллавоё, сариқ мошак деб лақаб қўйишган экан. Лекин бўлажак чавандоз бундан асло хафа бўлмас экан. Қайтага сариклигидан фахрланиб, бошқаларга ўхшамаганидан хурсанд бўлиб юрар экан. Ўзи сариқ бўлгани учунми, сариқ нарсаларни яхши кўрар экан. Унинг сап-сарик саман оти ва битта сап-сарик мушуги бор экан. Оти билан мушуги бир жойда, отхонада яшар экан. Мушугининг битта боласи бўлиб, у ҳам онасига ўхшаган сап-сарик экан.

Эртагимнинг давоми, асосий қисми сариқ мушукнинг сариқ боласи ҳақида:

Сариқ мушукча отхонанинг бир бурчагидаги ўтинлар орасида тутилган экан. У ўзи соддагина экану, аммо онаси ваҳимачи экан.

Доим боласига тайинлар экан:

"НЕПТУН" БАЙРАМИ

Тошкент шаҳар, Мирзо Улугбек туманидаги Мирзо Улугбек шаҳарчасидаги "Сузиш ҳовузи" да анъанага айланган "Нептун" байрами ўзгача тарзда ўтди. Байрам бошланишидан олдин, ҳовуз раҳбари Алексей Иванович байрам ташкилотчиларига миннатдорчилик билдирдилар.

Болажонлар рақсга тушиб, кўшиқлар куйладилар. "Нептун" спектакли ҳам тақдим этилди. Нептун ролида шу ҳовуз раҳбари Алексей Иванович эди...

Айниқса ўғил болалардан тузилган "Соғломлаштириш" гуруҳи аъзоларининг рақслари ҳаммага қувноқлик бахш этди.

Сўнгра "Нептун"чилар катта-кичик болалар сув юзида турли сузиш ўйинларини намойиш этишди. Бу байрам барчага бирдек маъқул бўлди.

Умидахон ЭГАМБЕРДИЕВА,

Қибрай туманидаги Мустақиллик маҳалласи,

Гулзор кўчаси.

- Ўтинлар ичидан ташқари чиқма. Биронта одам сени олиб кетади. Ундан кейин менсиз ҳолинг нима кечади, - дер экан.

Мушукча ҳам онасининг айтганини қилиб, ҳеч қаёққа чиқмас экан. Бир куни онаси ҳеч қаёққа чиқмаслик кераклигини айтиб, ўзи кўчага чиқиб кетибди. Кета туриб айтибди:

- Болагинам, мен сенга овқат топиб келаман, ҳеч қаёққа чиқмай, мени кутиб ўтир.

Мушукча онасининг айтганини қилиб, жим ўлтираверибди.

Лекин онаси ҳа деганда қайтиб кела қолмабди. Бир кун ўтибди, икки кун ўтибди, уч кун ҳам ўтибдики, онасидан дарак бўлмабди.

САРИК МУШУКЧА

Сариқ мушукчанинг қорни очиб, миёвлайверибди, миёвлайверибди. Лекин ўтинлар орасидан ташқарига чиқмабди. Отхонанинг кўчага очиладиган эшиги олдида болалар келиб чақирармишу, лекин сариқ мушукча кўриши бермас эмиш. Ниҳоят очлик унинг жонидан ўтибди. «Таваккал, - деб ўйлабди у. - Ташқарига чиқай-чи, балки болалар ёмон эмасдир. Менга нон-пон берар».

У шундай ҳаёл билан ўтинлар орасидан чиқиб, ташқарига мўралабди. Қараса бир қўлида каттакон

Зирапча

ЭЧКИГА ЖОН ҚАЙҒУСИ...

Ҳозирги тезкор замонамизда транспорт ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланиб қолган. Ҳар куни ота-оналаримиз хизматга, бизлар ўқишга ошиқамиз. Шунда бизга йўловчи ташувчи транспорт воситалари асқотади. Узоғимизни яқин қилаётган ҳайдовчи амакиларимиздан миннатдоримиз, албатта.

Лекин "Гуруч курмаксиз бўлмаганидек" ҳалол, виждонли ҳайдовчиларимиз орасида ўз манфаати йўлида йўловчиларни ранжитиб қўядиганлари ҳам учраб туради.

Тунов куни бир юмуш билан кичик микроавтобусга чиқдим. Мен чиққанимда автобуснинг ичи деярли тўла эди. Микроавтобус ҳар бекатда тўхтаб, яна одам ола бошлади. Аҳвол шу даражага етдики, торгина автобус ичида ҳатто тургани жой қолмади. Куннинг иссиғидан нафас ҳам олиб бўлмасди. Йўловчилар асабийлашиб: "Жой йўқ-ку, яна нимага тўхтаяпсан?", "Эчкига жон қайғуси, қассобга мой" деганлари шу экан-да, дея эътироз билдира бошладилар. Ҳайдовчининг эса парвойи палак. Каттароқ автобусларни-ку гапирмасам ҳам бўлаверадди, аҳвол бундан беш баттар. Бекатга етганда эса тушадиганлардан йўлқира ҳақини тўлиқ беришларини талаб қилишади. Лекин уларнинг қай аҳволга етиб келганликлари билан ишлари йўқ. Бундай аҳволни қишнинг совуғида ҳам, ёзнинг иссиғида ҳам учратиш мумкин.

Бу гапларимни газета орқали ўқиб, ана шундай нафс бандасига айланган ҳайдовчи амакиларимиз ўзларига тегишли хулосалар чиқариб олишар, уларга нисбатан ҳам тегишли чоралар кўрилар, деб ўйлайман.

Мазмуна АКРОМОВА,

Фарғона вилояти, Ўзбекистон туманидаги

Содиқжон Азизов номли

15-мактаб ўқувчиси.

Талаба илҳоми

ОНА ЮРТИМ

Дунё бўйлаб номинг улур...
Шоду хуррам ҳар одам.
Бизникидек осойишта,
Тинч яшасин кенг олам.
Тинчлигингни кўролма,
Суқулиб кирди ғаним.
Бевақт кетди ўғлонлар,
Дея: «Фидо жон-танам».
Дилга оғриқ солди, оҳ!
Ўн иккита паҳлавон.
Халқим бағри қон бўлди,
Оналар чекар фиғон.
Оғирдир фарзанд доғи,
Тўзғир она хаёли.
Бевақт ёрдан ажралиб,
Маъюс йиғлар аёли.
Қонхўр неларга етдинг?
Жаҳаннам сари кетдинг.
Оқ суту туз кўр қилар,
Сен халқингга тош отдинг.
Нонхўр юртфурушларга
Лайнат ёғар тилларда.
Жон фидо қилган аскар,
Ёди мангу дилларда.

Шаҳло МУТАЛОВА.

Азиз АБДУРАЗЗОҚ

кўгирчоқни қучоқлаб олган қизалоқ турган эмиш. У сариқ мушукчани қўлига олиб силай бошлабди. Бу мушукчага жуда ҳам ёқибди. У ўйлабди: «Одамлар онам айтгандай ёмон эмас экану».

Қизалоқ мушукчани уйига олиб кетибди. Унга сут билан нон берибди. Мушукча сутга бўқтирилган нонни мазага қилиб еб олибди. Ўша кундан бошлаб сариқ мушукча одамлар орасида яшай бошлабди. Келганида озиб-тўзиб, кичкина бўлиб қолган сариқ мушукча борган сари семириб, йилтиллаб қолибди.

У ҳар замон ўйлар экан: «Одамлардан кўрқиб қорак эмас экан. Одамлар бизнинг дўстимиз экан».

Уни энди кўрсангиз сариқ мушукча демайсиз. Сариқ мушук дейсиз. Чунки у вақт ўтиши билан ўсиб-ўлға-йиб, ўзининг ота-онасидан ҳам катта бўлиб кетибди.

СЎНГГИ ПУШАЙМОН..

Дам олиш кунларида бирида кўчамиздаги хонадонларнинг бирида фалокат юз берди. Кеч соат ўн бирларда кўча деразаси томонидан аёлларнинг ўкинчли фарёди, қичқириқлари эшитилди. Кутилмаган бу овозлардан ҳаммамиз кўриқиб кетдик. Кўшнilar бир зумда кўчага югуриб чиқдилар. Не кўз билан кўрайликки, кўшнимизнинг уйига ўт кетибди. Ёнгин жуда тез бошланганлигидан уй эгалари ҳам сезмай қолишибди. Бир зумда ўт ўчириш машиналари, тез ёрдамлар етиб келди. Уй эгаларининг ҳаётлари сақлаб қолинди. Аммо уйдан фақатгина кул қолган эди.

Мана, ёнгин содир бўлганига ҳам икки ҳафта бўляпти. Маҳалламиз томонидан уй эгаларига кийим-кечак, моддий ёрдам берилди. Лекин уйни тиклаш энди уларга осон бўлмайди-ку. Шунинг учун ҳам доим эҳтиёт бўлиб, электрларга, газларга, ёнгин чиқадиغان барча нарсаларга эътибор билан қарашимиз лозим. Акс ҳолда сўнгни пушаймон -ўзингга душман бўлар экан.

Хуршида САИДОВА,
Юнусобод тумани, Оқтепа маҳалласи.

БИЗГА ЎРНАК ОПАМИЗ

Биз ўқитувчимиз Гулжаҳон Саидовани жуда яхши кўраимиз. Улар камтар, меҳрибонлар. Опамизнинг меҳнатсеварликлари боис мактабимизда ўтказиладиган барча мусобақаларда бизнинг синф ҳаммиси ғолибликни қўлга киритади. Гулжаҳон опамиз ўзлари шеър, мақолалар ёзиб турадилар. Уларнинг шеърларини биз ўқувчилар ёд олганмиз.

Опамиз Республикада ўтказилган "Ижодкор ўқитувчи" кўрик танлови ғолиби ҳам бўлганлар. Шу билан бирга туманимиз бўйича ўтказилган "Йил ўқитувчиси" танловида биринчи ўринни олиб, вилоят миқёсига чиққанлар.

Биз ўқувчилар ана шундай устозимиз борлигидан фخرланамиз. Янги ўқув йилида уларга соғлиқ-омонлик ва доимо бизга ўрнак бўлиб юришларини истаймиз.

Дилшоҳа БОБОЁРОВА,
Гўзал ТОЛИПОВА,
Самарқанд вилояти, Оқдарё туманидаги
45- мактабнинг
7-"Г" синф ўқувчилари.

ЗУХРАНИНГ КАЛТА ЮБКАСИ...

Кўчада юрсангиз беихтиёр калта юбка кийган, сочларини сўнгни модада турмаклаган қизларга кўзингиз тушади. Яқинда ойнажаҳон орқали намоиш этилган "Тоҳир ва Зуҳра" фильмидаги Зуҳранинг кийими эса негадир менга ёқди. Зуҳра калта юбка кийишига қарамай, сочлари ўзбекона майда қилиб ўрилган, бошига эса дўппи кийиб олган. Бу сочларга, бу дўппига калта юбка ҳам мос тушгандай, назаримда.

Яна эътибор берсангиз, қизлар ўзларига ярашса ҳам, ярашмаса ҳам шим кийиб олишади. Майли, шим кийишса ҳам сочларини ўстириб майда ўриб юришсин. Шунда уларни кўрганлар бу ўзбек қизи экан, деб ҳавас билан боқишади. Шим кийиб тўйиб бўлишгандан кейин ўзимизнинг бувижонларимиз севиб кийган атласни ҳам эслаб қўйишса ёмон бўлмас эди.

Моҳира Абдуллаева,
273-мактаб ўқувчиси

РУСТАМ - РУСТИК ЭМАС

Чақалоқ дунёга келиши билан ота-онаси, бувию бувалари исм танлашга тушадилар. Иложи борица сермаъно, жозибали ва чиройли исм қўйишга ҳаракат қиладилар. Турли луғатларни, китобларни варақлаб, анча тортишувлардан сўнг барчага ёққан исми кўядилар.

Ҳа, ота-боболаримиз "Исм - .ярим тақдир" деб бежиз айтмаганлар.

Аммо шунча изланишлардан сўнг қўйилган исми инсон ҳаёти давомида ўзгариб кетиши ҳам мумкин экан. Айниқса, ўзимизнинг миллий, ўзбекча исмларнинг русча бузиб айтилиши жуда аянчли ҳолдир. Бундай ҳолатда исмларнинг асл маъноси йўқолади. Масалан, қизларнинг гўзал исмларидан бири Моҳина - Махи деб айтилади. Бу исмнинг асл маъноси "моҳ", яъни ой сўзидан келиб чиққан. Махи сўзининг маъноси эса йўқ. Бундай мисоллардан бир қанчасини келтиришим мумкин. Ботирни - Ботя, Рустамни - Рустик, Толибни - Толик, қизларнинг исмларини санамасам ҳам бўлади. Нима учун ўзбекча гўзал исмларимизни русча қилиб бузиб айтишимиз керак. Ахир руслар ўз исмларни ўзбекчалаштиришмайди-ку!

Мустақилликка эришганимиздан сўнг урф-одатларимиз, миллий қадриятларимиз тикланаётган бир даврда инсон ҳаётида муҳим ўринга эга бўлган исмларни ўзгартириш ўзбекчиликка тўғри келармикан?

Шаҳноза РИХСИЕВА,
274-мактабнинг 9-"Б" синф ўқувчиси.

БИЛАҒОН БОЛАЛАР ДИҚҚАТИГА

Сиз «Тонг юлдузи» газетаси саҳифаларида учрайдиган хатоларни албатта топиб, бизга ёзиб юборинг. Чунки атайин билағон ва топағонлигингизни синаш мақсадида ҳарфлар тушириб қолдирилади ёки қўшиб қўйилади. Тиниш белгилари ўз ўрнида ишлатилмайди...

Мақсадимиз: билимли бўлинг. Чунки осмонни юлдузлар, ерни эса билимлилар безар.

Сизнинг «Тонг юлдузи»нгиз.

О'ЗБЕКИСТОН БОЛАЛАРИ ҚО'ШИГ'И

Bizlar ozod Vatanning
Baxtiyor bolalari,
O'zbekiston chamanning
Yashnagan lolalari.

Ertamizga ilmdan
Qo'ymoqdami poydevor,
Bo'lsak qancha bilimdon
Shuncha gullaydi diyor.

Bobolar jasoratini
Dilimizda saqlaymiz.
Jasorat ko'rsatmoqni -
Biz ham juda xohlaymiz.

Garchi bugun yoshdirmiz,
Garchi bugun bolamiz,
Erta yurtga boshdirmiz,
El shuhratini yoyamiz.

DARAXT

Yoz, kuz, qish, bahor bo'lsin,
Joyidan hech jilmaydi.
Qor, yomg'ir yog'ar bo'lsin,
Bekinishni bilmaydi.

Tik turganacha atrofin
Kuzatadi indamay.
Go'zal libos-yaprog'in
Kuzda to'kar bildirmay.

Saratonda soyadir,
Issiqdan saqlar bizni.
Bahor, yozni sevadir,
Yoqtirmaydi qish, kuzni.

BOBOLARIM

Bobolarim hech qachon siz,
Shuhrat deya yonmadingiz.
Ezgu-ishlar-kashfiyotga,
Qonmadingiz, qonmadingiz.

Yashadingiz bir umrga,
Inson uchun, savob uchun.
Oxiratda berilguvchi,
Savollarga javob uchun.

Boshlarimga ko'taraman,
Yozgan har bir kitobingiz.
Yuragimda yonib turar,
Aql nuri-mohitobingiz.

Dunyo menga havas qilar,
Bobolari dono, zo'r deb.
Aytishmasin deymen hech vaqt,
Nabirasi chiqdi zo'r deb.

ISTIQLOLIM

Tegmasin sovuq shamol,
Kun sayin ochgin jamol.
Tobora topgil kamol,
Istiqlolim, istiqlol.

Ozodmiz, baxtiyormiz,
Orzuli, ahdi bormiz.
Buyuk madadkorimiz -
Istiqlolim, istiqlol.

Bugun dunyo hayratda,
To'lganmiz kuch- g'ayratga,
Shon quchamiz albatta,
Istiqlolim, istiqlol.

Chinorday mingga to'lg'in,
Yurtimni gulga ko'mgin,
Doimo omon bo'lg'in,
Istiqlolim, istiqlol.

KITOBLAR

O'qisam qalbim jo'shar,
Aqlimga aql qo'shar.
Xuddi oftobga o'xshar,
Kitoblar, bu kitoblar.

Insonni daho etgan,
Aqlida tanho etgan.
Saodat ato etgan,
Kitoblar, bu kitoblar.

Dunyoni kezmasam ham,
Ko'rgandayman o'qisam.
Zulmatda yoqilgan sham,
Kitoblar, bu kitoblar.

Turob NIYOZ

Yaqin do'stim, sirdoshim,
Toblar aql, bardoshim.
Yetkazar ko'kka boshim,
Kitoblar, bu kitoblar.

YULDUZNING ORZUSI

Onamning ko'z qorasi,
Dadamning sho'x qiziman.
Buvim jigarporasi,
Buvamning kunduziman.

Orzularim bir jahon,
Yuragimga sig'maydi.
Ular usholmas oson,
Buni kim ham bilmaydi.

O'rganaman, o'qiyman,
Shamol kabi tinmasman.
Kuylayman, she'r to'qiyman,
Yalqovlik ne bilmamasman.

Maqsadim -hur elimning,
Dono qizi bo'layin.
Har ishda zo'r elimning,
A'lo qizi bo'layin.

ИНСОН - ИССИҚҚА ЭНГ ЧИДАМЛИ МАВЖУДОТ

АЖАБО...

Одам дунёдаги барча тирик жонзодлар орасида иссиққа энг чидамлисидир. Бундай хулосага машхур инглиз физиклари Благден ва Чентри бир неча бор келишди.

Энди ёрқин исботларга ўтайлик, масалан, Марказий Австралияни олайлик. Ёз фаслида бу ерда ҳарорат соя жойларда Цельсий бўйича камида 55 градус бўлади. Ер юзида эса, яъни табиатда энг юқори ҳарорат 57-58 градусни ташкил этади. Бундай жазирама иссиқни Африканинг кўпгина жойларида ва таажжубки, АҚШнинг Калифорния штатидаги "Ўлим Водийси" да кузатиш мумкин. Айнан шу даҳшатли иссиқ учун ҳам АҚШнинг бу ҳудуди "Ўлим Водийси" деб аталган.

Метеорологларнинг таъкидлашича, улар бирон-бир иссиқ ҳудуддаги ҳароратни айнан соя жойларда текширадидлар. Чунки иссиқ, яъни куёшли жойда ҳарорат текширилганда градусник, термометр куёш нуридан таъсирланиб, ишламай қолади ёки ҳароратни нотўғри кўрсатади.

Одамзоднинг иссиқ ҳавога бу қадар чидамлигига асосий сабаб эса қуйидагича: Инсон тирик жонзодлар орасида ўз танасидан энг кўп тер ишлаб чиқарувчидир. Жазирама иссиқ вақтида айнан мана шу терлаш инсонни иссиқдан сақлайди, танадан чиқётган тер куёшнинг иссиқлик кучини бир неча мартаба камайтиради. Инсон эса иссиққа бардош беради.

Айнан иссиқликни чиқарётган жисм инсон танасига тегмаса ва ундан узоқда бўлса бас, инсон Цельсий бўйича 100 градус иссиққа ҳам чидайверади. Бу нарсалар Англия ва АҚШлик физиклар ва илмий тадқиқотчилар томонидан кўп мартаба исботланган.

Бир ўқ атрофида айланар дунё

ВЕНЕЦИЯ - КАНАЛЛАР ЎЛКАСИ

Агарда йўлингиз тушиб, мўъжизакор Венецияга ташриф буюрсангиз, у ерда кўчалар ўрнига сув билан тўлиб-тошиб оқаётган каналларнинг гувоҳи бўласиз. Бу шаҳар аҳолисининг пиёда юриши учун эса сувнинг (каналнинг) икки четида махсус йўлакчалар барпо этилган.

Венеция гўзал Италия юртининг мафтункор бир шаҳридир. Венеция Адриатика денгизининг шимолида жойлашган юзлаб оролчалардан иборат. Венециядаги каналлар шу қадар қадимийки, ҳатто Венеция шаҳри барпо этилишидан 100 йиллар илгари ҳам бу ерда каналлар бор эди. Бу шаҳарнинг аҳолиси асосан махсус қайиқлардан фойдаланади ёки пиёда юришади. Венециянинг қадимий бўлган қисмига автомобиллар ва бошқа транспорт воситаларининг кириши қатъиян ман этилади. Венеция аҳолисини иш жойларига, мактабларга, богчаларга ёки дўконларга элтиб кўювчи махсус қайиқлар - гондола деб аталади. Бу қайиқларнинг ҳам ўз ҳайдовчилари, яъни эшкак эшувчилари бор, улар гондольёрлар деб аталади.

Венеция жуда қадимий ўлка бўлиб, эра-мизнинг II-III асрларидаёқ бу оролчалардан иборат шаҳарга одамлар кўчиб кела бошлаганлар. 1450-1470 йилларга келиб Венеция денгиз орқали савдо-сотик қилиш бўйича йирик марказга айланган эди, бошқача айтганда, у улкан ва қудратли денгиз державаси эди. Аммо XVI асрнинг бошларида янги савдо йўллари денгиз орқали очиши муносабати билан Венециядаги савдо-сотик инқирозга учрай бошлади.

XVII-XIX асрларнинг ўрталарига қадар Венеция ҳудудиди тинимсиз урушлар бўлиб ўтди. Венециядаги гўзал тарихий ёдгорликлар душманлар томонидан вайрон қилинди. 1866 йилда Венеция аҳолиси Италия Қироллиги таркибига кириш учун овоз бердилар.

Бугунги кунда Венеция Европанинг йирик маданият марказларидан бири бўлиб, бир қанча савдо-сотикқа мўлжалланган портларга эга.

ЭНГ УЗУН ДАРЁЛАР

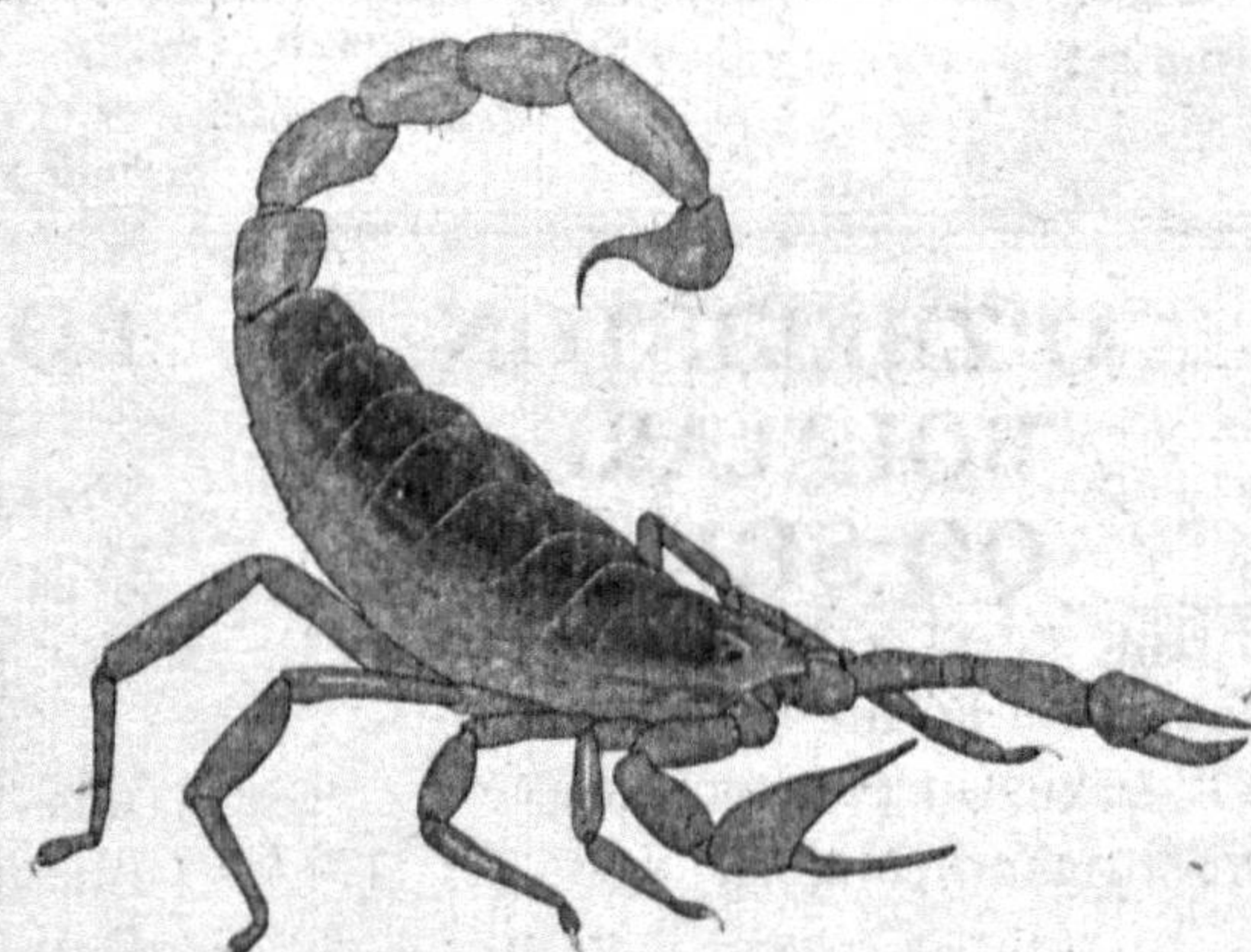
Дунёдаги энг узун дарё Нил ҳисобланади. Унинг узунлиги - 6670 километр-дир. Нил дарёси асосан Судан ва Миср ҳудудларидан оқиб ўтади, бу икки давлат ҳам Африка қитъасида жойлашган.

Узунлиги бўйича жаҳонда иккинчи ўринда турувчи дарё - бу Жанубий Америкадаги Амазонка дарёсидир. Унинг узунлиги 6275 км. Дарвоқе, Амазонка дунёдаги энг серсув дарё ҳамдир. Амазонка Бразилия, Боливия, Перу, Колумбия, Эквадор ҳудудларидан оқиб ўтади.

Осиёдаги энг узун дарё эса, Хитойдаги Янцзи дарёсидир, узунлиги - 5520 км.

Шимолий Американинг Миссури ва Миссисипи дарёлари бир-бирига ярим йўлда қўшилиб кетиши туфайли улар бир дарё деб ҳисобланади. Уларнинг умумий узунлиги - 8150 км. Лекин Миссури дарёси Миссисипи билан фақат унинг қоқ ўртасига келгандагина бирлашади. Миссурининг Миссисипига қўшилмаган ҳолда узунлиги - 4400 км. Миссисипининг узунлиги эса - 3750 км.

Африкадаги Нил дарёсидан сўнг иккинчи ўринда турувчи энг узун дарё Конгидир, узунлиги - 4200 км.

ҚУЛОҒИМДАГИ ЧАЁН

Буюк Британияда бир ажойиб воқеа бўлиб ўтди, лекин бу воқеани бошидан кечирган инсон учун бу нарса ажойиб эмас, балки фожеали туюлиши ҳам мумкин. Бирмингем шаҳрида яшовчи Жон Барнс исмли кимса уйқудан туриб, қулоғи қаттиқ оғриётганлигини сезади. Аввалига у бу оддий бир ҳолат бўлса керак, деб шифокорга мурожаат қилмайди. Кунлар, ҳафталар ўта бошлади. Оғриқ кучайса кучаярдикки, лекин тўхтамасди. Барнс яшайдиган уй жуда ҳам эски бўлиб, пишган гиштдан қурилган эди.

Бир кун у икки қулоғининг ўртасида, яъни мияга яқин жойда нимадир қимирлаб, ҳаракат қилаётганини сезади. Оғриққа чидайлмаган Жон қулоқ дўхтирига мурожаат қилишга мажбур бўлади. Врачнинг узоқ тажрибага эга эканлиги туфайлигина фожеанинг олди олинди. Жоннинг қулоғига каттакон чаён кириб олган экан. Бир неча кун давомида чаён қулоқ ичида ҳаракатланган, аммо Жонни чақмаганлигини мўъжиза деса ҳам бўлади. Жоннинг қулоғи буткул тузалиб кетди.

ДУНЁДАГИ ЭНГ ЗАҲАРЛИ ЖОНИВОРЛАР

АҚШнинг Си-Эн-Эн телекомпаниясидан олинган маълумотга кўра дунёдаги энг заҳарли жониворларнинг рўйхати қуйидагичадир:

Жонивор номи	Унинг заҳарли органи	Жонивор одамни чақиб олгандан сўнг, инсон танасида рўй берадиган ўзгаришлар
1. Қорақурт	Ниши ва сўлаги	Тана оғриғи, баъзида ўлим билан тугайди.
2. Чаён	Думидаги ниши	Кучли оғриқ, баъзида ўлим.
3. Заҳарли калтакесаклар	Тишлари ва сўлаги	Оғриқ, иситма чиқиши.
4. Қора бўйинли кобра	Тиши ва сўлаги	Кўр бўлиб қолиш.
5. Ўқилон	Тишлари ва тили	Даволанмаса ўлим билан тугайди.
6. Қирол Кобраси	Тиши ва сўлаги	Укол қилинмаса, уч дақиқа ичида бемор ўлади.
7. Денгиз илонлари	Тишлари	Кучли оғриқ.
8. Гюрза илони	Тили ва сўлаги	Оғриқ, вақтида укол қилинмаса натижаси ўлим.
9. Эфа илони	Тишлари	Кучли оғриқ, баъзида ўлим билан тугайди.
10. Сколопендра (заҳарли қирқоёқ)	Ниши ва сўлаги	Тери яллиғланиши, кучли оғриқ.
11. Денгиз типратикани	Тиши ва тиканлари	Бўғилиш, вақтинчалик шол бўлиб қолиш.
12. Тошбалиқ	Тишлари ва сўлаги	Хушдан кетиш, акашак бўлиб қолиш, баъзида ўлим билан тугайди.
13. Думсанчар	Думидаги ниши	Мускулларнинг ишламай қолиши, қон босимининг тушиб кетиши.
14. Медуза хиродропус	Тишлари	Яра тошиши, бехушлик, оғриқ.
15. Зебра-балиқ	Танасидаги тиканлари	Оғриқ, бехушлик.
16. Тарантул ўргимчаги	Сўлаги ва ниши	Оғриқ, баъзида хавфсиз.
17. Бушмейстер	Тишлари	Оғриқ, баъзида ўлим билан тугайди.
18. Маржон аспиди	Тишлари	Даволанмаса ўлим.
19. Бунгар ёки пама	Тишлари	Бўғилиш, натижа ўлим билан тугайди.
20. Мамба илони	Тишлари ва сўлаги	Укол қилинмаса, натижа ўлим.

Саҳифани ТошДШИ талабаси Шохруҳ КАРИМБЕКОВ тайёрлади.

Устозларга ташаккур

ХҲЛ ҒҒОЧ

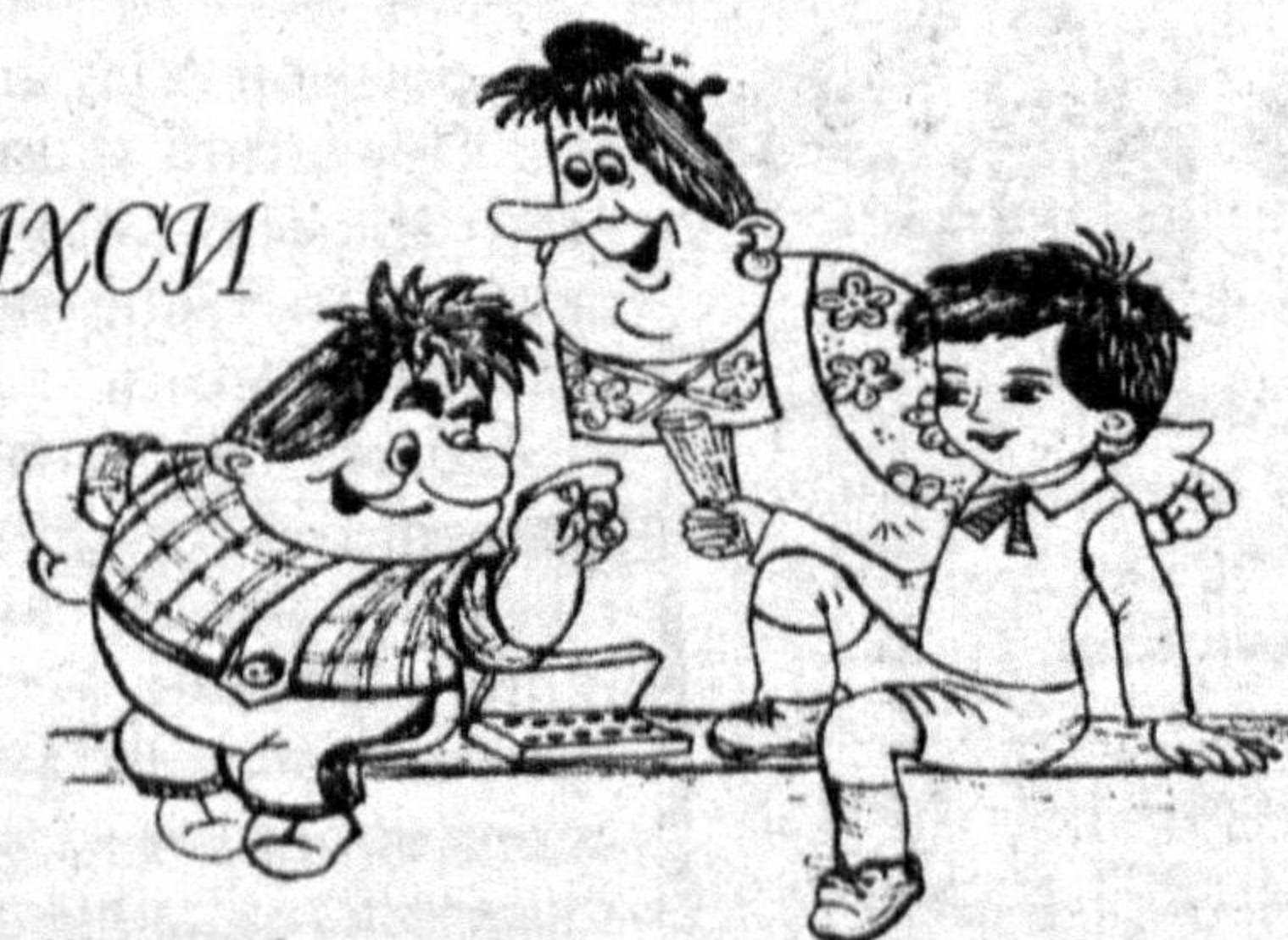
Уста Мирзакул нақл қилишча бир ғғоч устаси сувда оқиб келаётган экан. Сув тошқинини кўриб, ваҳимага тушган бошқа бир киши устани кутқариб: "Бир уй куриб бермайсизми?" - дебди. Уста ундан: "Тахтангиз хўлми, куруқми?" - деб суриштирибди. Ҳалиги киши "Хўл" деб жавоб берибди. Уста: "Тахтанг хўл экан... нега мени кутқардинг? Хўл тахтадан буюм яшадан кўра сувда оқиб кетганим маъкул эди" - деган экан.

ҒАНЧҚОР ВА НАҚҚОШ БАҲСИ

... Қадим замонда икки уста-ганчкор ва наққош баҳслашиб қолишибди. Ҳар бири ўз касбини мақтаб, унинг имкониятлари нақадар кенг ва бойлигини исботлашга уринар экан. Лекин бу баҳсда ким ҳақлигини ҳеч ким қатъий белгилай олмабди. Ниҳоят, кўпчилик маслаҳатлашиб, шундай тadbирни белгилашибди: - Бир хил шароит ва муддатда ҳар бир уста ўз маҳоратини намойиш этсин!

Бир хонани тенг иккига бўлиб, икки устага беришибди. Ўртага парда тортиб

кўйишибди, чунки улар ўзганинг ишини кўрмаслиги шарт эди... Усталар ишга тушиб кетибди. Наққош эртаю кеч ижод билан машғул бўлса, ганчкор эса бунинг акси: у ҳар куни бир оз муддатгина ишлаб, сўнг сайр қилиб юрар экан. Тез ора-

ХУНАР ҲАҚИДА ХАЛҚ РИВОАТЛАРИ

Қадим замонларда бир чол яшаган экан. Чол ўтин териб кун ўтказар экан. Чолнинг бўйи етиб қолган қизи бўлиб, унинг хуснда, одобда, хунарда, зардўзликда тенги йўқ экан.

Бир куни отасини ўрнига ўтин териб келаётса, қаршисидан подшоҳ ўз навкарлари билан ордан қайтиб келаётган экан. Чолни қизини кўриб, севиб қолибди ва саройга

келиб ўз вазирага айтибди. Вазир бир неча одам бўлиб, совға-салом олиб, чолни кенга совчиликка борибди. Чолга подшоҳдан совчи бўлиб келдик, деб айтибди. Чол: «Қизимнинг ихтиёри ўзида», - дебди. Қиз подшоҳни нима хунари борлигини сўрабди ва «Мен хунари бор одамга тегаман» - деб жавоб берибди.

Подшоҳга бу хабарни етказибдилар. Подшоҳ муҳаббат зўригидан хунар эгаллашга астойдил киришибди. Тез кунда гилам тўқиш хунарини ўрганиб олибди ва тўқиган энг чиройли гиламини чолнинг қизига совға қилибди. Қиз эса: «Агар шуни подшоҳ тўқиган бўлса, унга тегаман», - дебди. Подшоҳ чолнинг қизига уйланибди ва уч кеча-ю уч кундуз тўй қилиб берибди.

Улар яхши ҳаёт кечира бошлабдилар. Бир куни подшоҳ эски кийимларини кийиб кечкурун шаҳар айланиб юрса, ка-

бобозларга учраб қолибди. Кабоб емоқчи бўлибди. Кабобозлар уни ичкарига киришни таклиф қилишибди. Подшоҳ уйга кириши билан ертўлага кулаб тушибди. Ертўладан бир қассоб пичоғини қайраб: «Жонингдан умидинг»

узавер, энди сенинг гўштингдан кабоб тайёрлаймиз» - дебди. Подшоҳ: «Гўштимдан қанча кабоб тайёрлаб, неча тангага сотасизлар?» - деб сўрабди. "10 танга бўлади", - дебди қассоб.

-Мен гилам тўқишни биламан, тез кунда тўқиб бераман. Шу гиламни подшоҳга инъом этсаларинг, сизларга 100 танга беради, - дебди у. Подшоҳ тез кунда чиройли гилам тўқибди ва чеккасига ўз муҳрини босибди.

-Қассоблар гиламни саройга олиб борибди. Қиз гиламни кўриб муҳридан танибди. Қассобларни ушлашни буюрибди. Подшоҳни саройга олиб келтиришибди. Шундай қилиб подшоҳ хунар орқасидан тирик қолибди. Хотинига нисбатан янаям муҳаббати ортиб, қолган умрини шоду-хуррамлик билан ўтказибди.

Шундан кейин халқ орасида шундай мақол тарқалган экан.

Хунар ўрган, хунарда кўп сир, Ёпиқ эшикларни, очар бирма-бир.

Асрол МУХТОРОВ
Ўзбекистон халқ устасиЧАШМИ БУЛБУЛ
"ЗАНЖИРИ"

"Ўтган замонда бир подшоҳнинг хушрўй қизи бўлган экан. У мисгар устанинг ўғлини севиб қолибди. Бу воқеа элга овоза бўлиб, подшоҳ дарғазаб бўлибди-да, йигитнинг отасини зиндонга ташлатибди. Йигит эса куну тун изтиробда янги нақш излабди. Ниҳоят, кумуш баркаш ҳошиясига отасини банди этган занжирнинг тасвири нақшлабди. Мисгарнинг ўғли подшоҳ иродасига шак келтирибди, деб йигитнинг бошини танасидан жудо этишни буюрибди. Ана шунда бир донишманд уста йигит нақшлаган баркашни саройга келтирибди. -Подшоҳим, - дебди донишманд, - ёш йигитнинг бир қошиқ қонидан ўтинг. У занжир халқаси ичида булбулнинг кўзини тасвирламоқчи бўлган экан. Лекин ясавуллар уни судраб келишган. Шу сабабдан бола пақир бунга улгуролмай қолган.

У шундай дебдию занжирлар халқаси орасига нуқталар кўйиб чизибди. Нақшнинг худди булбулнинг кўзига ўхшаб олганини кўрган подшоҳ йигитни озод этибди. Шу-шу бу нақшни "Занжири чашми булбул" дейдиган бўлишибди.

да ганчкор ўз ишини тамомлаганини эълон қилибди. Наққош эса янада жадал ишлаб, ниҳоят ишни тугаллабди.

Энди усталар санъати ва маҳоратини аниқлаш учун эътиборли меъморлар ҳакамлик қилишибди. Орзиқиб кутилган он: ўртадаги парда олиб ташланибди. Ажабо! Бутун хона ягона услубда безатилган. Қаёққа қараманг, ранго-ранг нақшлар жилоланади. Ганчкорлик қани? Маълум бўлишча, ганчкор уста девор сатҳига шундай текис пардоз берганки, у ойна каби қаршидаги рангли нақшлар аксини кўрсатган экан.

Қай бир куни телевизорни кўйсам, профессор Шариф Юсупов ўз хотираларини ҳикоя қилаётган экан. У кишининг сўзларини тинглар эканман, «Ўзбекистон маданияти» газетасида, кейинчалик Ўзбек Совет Энциклопедиясида бирга ишлаган даврларимиз ёдимга тушиб кетди...

Бир куни ишхонамизга таниқли санъаткор Аброр Ҳидоятлов кириб келдиларда, Шариф Юсуповни кўриш ниятида эканликларини айтдилар. Муҳарриримиз Мумтоз Муҳамедов ҳам, биз ҳам хавотирга тушгандик. Яқинда Шариф Юсупов Аброр ака ҳақида мақола ёзган эди, шунда бирор хатолик ўтганмикан-а? деган ҳадикда эдик.

-Йўқ, аксинча,-дедилар Аброр ака биздаги хавотирликни сезиб. -Мен ҳақимда жуда кўп ёзишган. Лекин ҳеч бир мақола ва очерклар менга бу одамнинг мақоласичалик маъкул бўлмаган. Шариф Юсуповни бир кўриб, ўз миннатдорчилигимни билдириб кетай, дегандим.

Бир куни газета саҳифаларини режалаштираётгандим. Кичикроқ бир хабар

билан битта шеър керак бўлиб қолди. Шариф Юсуповнинг хонасига кирдим. Ўша кезларда тахририятимизда одам кам бўлгани учун у икки-уч кишининг вазифасини бажарарди. Кўриниши жуда

дим. Эмишки, Пушкин номидаги маданият ва истироҳат боғида Абдулла Орипов гоёси бузуқ шеърлар ўқиганмиш. Шу даврада мен ҳам бўлган эканман...

Нурбек

ЯХШИ ОРАМЛАР

хорган эди. Олдимга шеърлар тўла бир папкани кўйди-да: «Ичидан танлаб олаверинг», - деди. Ўша пайтларда ёшгина талаба бўлган Эркин Воҳидовнинг «Мажнунтол» номли шеъри менга ҳам, Шариф Юсуповга ҳам маъкул бўлди. «Бу бола шунчаки ҳаваскор эмас. Адабиётимиз майдонига истеъдодли шоир одимлаб кириб келяпти» - дея баҳо берганди унга. Шу-шу Эркин Воҳидовнинг тахририятимизга юборган шеърлари тўғридан-тўғри газетада босиладиган бўлди.

Ҳар гал мустақиллигимиз нишонланган кунларда бир воқеа бот-бот ёдимга тушаверади: Бир куни мени юқорига чақириб қолишди. Кўнглим гаш бўлиб бор-

Ёдимда бор, боғда мен, Қудрат Ҳикмат, Толиб Йўлдош, Абдулла Ориповлар шеърхонлик қилгандик. Ишхонамиз ёнидаги ховузчага кимдир аквариумда боқаётган балиқчасини олиб келиб, кўйиб юборибди. Ховуз балиқча учун ўзга бир оламдек туюлибди. Шоир Абдулла Орипов ана шу балиқча ҳақида ёзган шеърини ўқиб берган эди, холос. Ўшанда бегона бир йигит маст холда «Мен ҳам шеърят шайдосиман» дея атрофимизда айланиб юргани ёдимга тушди. Ҳақиқатни қандай қилиб тушунтириб бераман, дея хомуш ўтиргандим, ёнимга Муҳсин Ҳамидов келиб қолдилар.

Ғап нимадалигини билгач, эртаси кунёқ Шароф Рашидовнинг қабулига кириб, бўлган воқеани сўзлаб берибдилар. Шароф ака Абдулла Ориповнинг шеърини китобчасини ўқиб чиқиб: «Улкан истеъдодли шоирнинг шеърлари-ку, булар» дея юксак баҳолаган экан.

Орадан кўп ўтмай республика зиёларининг катта бир йигинида Шароф Рашидов сўзга чиқиб, ёш адибларга гам-хўрлик қилиш, уларга ҳар тарафлама ёрдам бериш лозимлигини таъкидлаган экан. Ана ўшанда сеvimли шоирларимиз Эркин Воҳидов, Абдулла Ориповлар боши устида тўпланаётган қора булутлар тарқалиб кетганди...

Адабиётимизнинг шундай жонқуярлари борлигидан бошимиз кўкларга етганди.

ХОТИРА

ЮРТБОШИМГА ТАШАККУР

Юртимиз тинч, осмонимиз мусаффо,
Муस्ताқилдир диёримиз, хур, озод.
Она тилим - давлат тили саналар,
Бу йил бизнинг йилимиз - "Соғлом авлод".

"Болам" дея бошимизни силаган,
Боримизга қиларлар минг бор шукур.
Келгусида порлоқ ҳаёт тилаган,
Бари учун Юртбошимга ташаккур.

Нилуфар ПУЛАТОВА.

ҚИЗИНГИЗМАН

Салом қуёш, салом янги тонг,
Юртимизнинг тўйидир бугун.
Эй, тенгдошим, дилдан ўйна-кул,
Бахтимиздир тўкис, бус-бутун.

Дўст-ёрларга бағримиз кенгдир,
Душманларни асло қўймаймиз.
Озод, обод она юртимиз,
Тинчлигини биз қўриқлаймиз.

Нодираман - юртбошим қизи,
Порлоқ кундан умид-орзуси.
Она халқим ишончин оқлаб,
Эртамининг порлоқ ёғдуси.

*Нодира АКРОМОВА,
Юқори Чирчиқ туманидаги
10-мактабнинг 4-«Г» сифф ўқувчиси.*

Тенгдошингиз Мехриноз АЛИЕВА Андижон шаҳридаги Халқлар дўстлиги номи 1-гимназиянинг 5-синфида ўқийди. Баҳолари беш, ўзи жамоатчи, интизомли қиз. Уйда эса онасининг энг яқин кўмакчиси. Бўш қолди дегунча, қўлига китоб олади. Ўқиб-ўрганади, ўзи ҳам шеърлар машқ қилади. Изланувчан, мақсад сари интилувчан қизалоқ. Мехринозхоннинг тафаккури кенгайиб боришида шеъриятга ошнолик қўл келаяпти деб ўйлаймиз. Тенгдошингиз ёзган шеърларини ўқинг ва унга омад тиланг. Эзгулик сари қўйган қадамлари дадил бўлсин, йўллари раvon.

МУСТАҚИЛЛИК

Муस्ताқиллик муборак,
Ўзбекистон Ватаним.
Тўққиз ёшга тўлибсан,
Сенга фидо жон-танзим.
Ҳавас билан боқади,
Бугун сенга давлатлар.
Режаларинг улуввор,
Халқинг эса бахтиёр.
Буюк боболар руҳи,
Қўлласин сени ҳар дам,
Асрлар оша яша.
Кўрмагин сира алам.
Умо қушинг парвози
Янада юксак бўлсин.
Ҳар кунинг байрам бўлиб,
Шодлик қувончга тўлсин.

МАКТАБ

Она сўзин маъносин,
Ватан сўзин аълосин.
Ўргатдинг ҳеч эринмай,
Мақтабим, жон мактабим.
Кўшув, ёзув, чизувни,
Бўлув, айрув, ўқувни,
Бари-барин ўргатдинг.
Мақтабим, жон мактабим.

БОЛАЛИК

Бизлар бахтиёр авлод,
Келажакка куш-қанот.
Юртбошимиз ишонган,
Сунган соғлом авлод.

Истиқлолнинг эртаси,
Келажакнинг эгаси.
Эзгу ишларнинг боши,
Муस्ताқиллик меваси.

Ватан сарҳадларининг
Ҳар қаричин сақлаймиз.
Ватаннинг туз, нонини,
Биз албатта оқлаймиз.

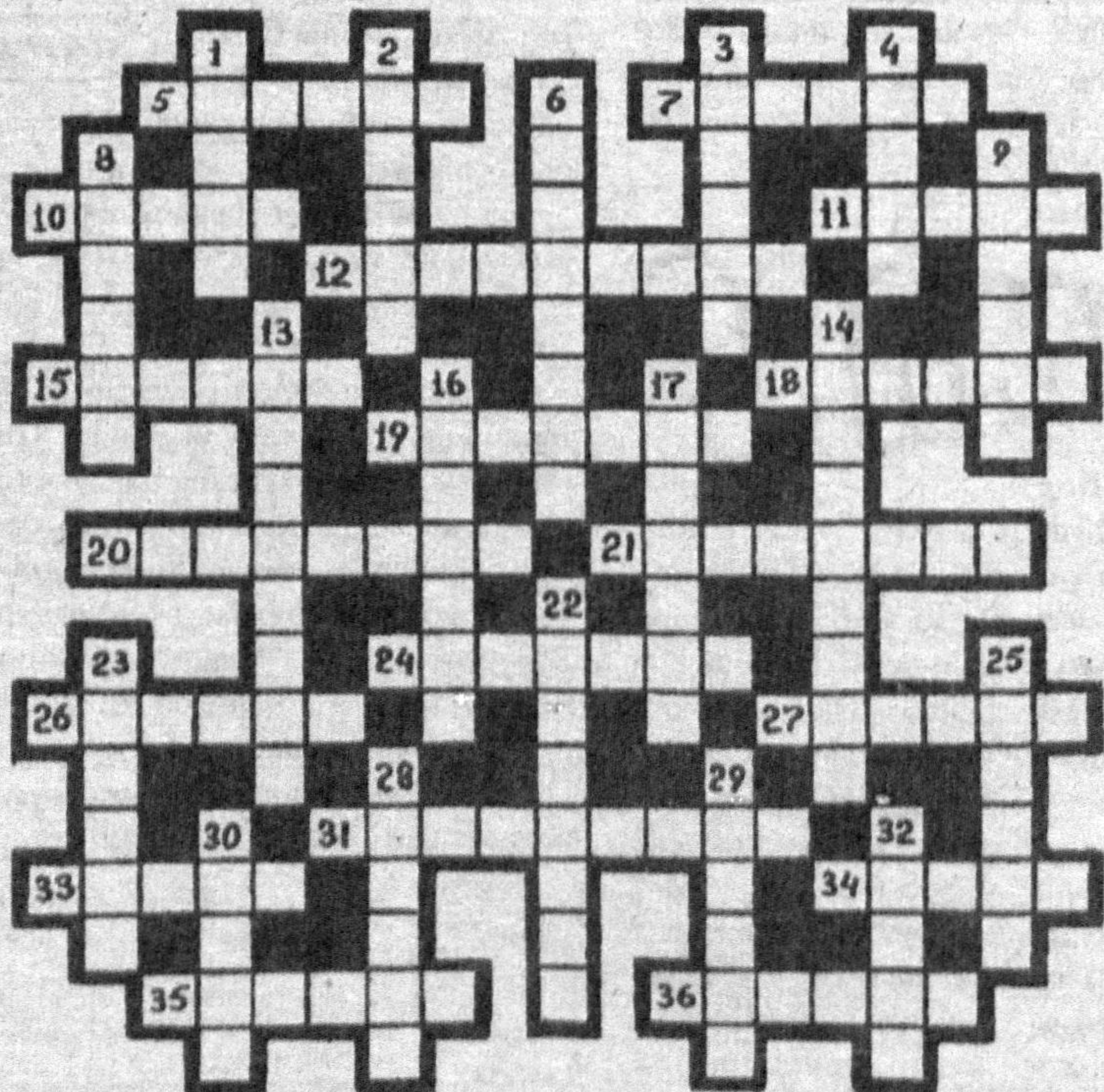

БОШ ҚОТГЫР МА

БҮЙИГА: 1. Йил фаслларидан бири.
2. Узум нави. 3. Саноқ сон. 4. Сабзавот.
6. Мамлакатимизда нашр этиладиган журнал.
8. Сунъий сув йўли. 9. Тўп. 13. Ҳарбий унвон.
14. Озиқ-овқат шинавандаси.
16. Қилинган меҳнатни тақдирлаш.
17. Ўсимликлар дўхтири.
22. Суг ва гуручдан тайёрланадиган таом.
23. Арқонда юрадиган киши.
25. Қуллоққа осиладиган "таом".
28. Ёзувчи Абдулла Қаҳҳор ҳикояси.
29. Қумда қовурилган жўхори.
30. Қўшнингга сотсанг бир учида ўзинг ўтирасан.
32. Қўлнинг тирсақдан қафт бўғимигача бўлган қисми.

ЭНИГА: 5. Рўзғор буюми. 7. Чолғу асбоби.
10. Тиши бор, бошимизда иши бор.
11. Таомларнинг "шоҳи".
12. Сирганчиқ, тойчоқ.
15. Қўриқчи.
18. Кийимларнинг "мола"си.
19. Супуриш-сидириш рўзғор буюми.
20. Китоб ўқувчи.
21. Кичкина тоғора.
24. Сабзавот.
26. Раҳбар.
27. Темир йўл бекати.
31. Ошиқ тол.
33. Ов қуши.
34. "Миллион"ни билдирувчи мева.
35. Сочсиз "хат".
36. Дунё томонларини кўрсатувчи асбоб.

*Тузувчи: Шерзод ЗОЙИРОВ,
Тошкентдаги 229-мактаб ўқувчиси*

ХИЗМАТИДАН ЭЛ МАМНУН

Икромжон Абдуллаев тадбиркорлик ҳаракатига қўшилиб, ўзи яшаётган Шамсикўл қишлоғида кичик цехни ишга туширди. Бу ердаги Хитой тегирмони ва обжувоздан кўпчилик фойдаланаяпти. Асли касби шофёр бўлган бу саховатли инсон, Икромжон, яна бир хайрли ишга қўл урган. У қишлоқдаги 21-ўрта мактабда ўтказилаётган турли спорт ва санъат кўрик танловларига ҳомийлик қилмоқда. Аниқроғи, Икромжон Абдуллаев ўз ҳисобидан мусобақа ғолибларига, энг яхши деб топилган санъаткор ва спортчиларга турли хил қимматбаҳо эсдалик совғаларини топшириб бормоқда. Ҳимматингизга балли, деймиз Икромжон!

*Носиржон МАМАДАЛИЕВ,
Андижон вилояти,
Балиқчи туманидаги
21-мактабнинг мусиқа ўқитувчиси.*

«ТОНГ ЮЛДУЗИ»ГА

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Муассислар:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚЎМИТАСИ,
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

БОШ МУҲАРРИР:
Умида АБДУАЗИМОВА
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Шухрат АҲМЕДОВ,
Йўлдош САИДЖОНОВ,
Ойниса МУСУРМОНОВА,
Ҳотам АБДУРАИМОВ,
Мукаррама МУРОДОВА,
Суннатилла ҚЎЗИЕВ,
Эргашвой САРИҚОВ.

Ношир
«Ijod dunyosi»
нашриёт уйи

Ижарадаги Тошкент Матбаа комбинатида офсет усулида 39092 нусхада босилди. Ҳажми 2 босма табоқ.
Буюртма - К-8285
Газетани **Муҳаббат МАҲСУДОВА** саҳифалади.
Набатчи: **Гулоз ВАЛИЕВА**

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
Манзилимиз 700129,
Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Тел: 144-62-34.